

TURGUT ZAIM' İN RESİMLERİNDE; ANADOLU FOLKLORÜ VE YÖRÜK YAŞAMI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Pınar YAZKAÇ

* Dr. Öğr. Üyesi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Resim Bölümü, pinar.yazkac(at)dpu.edu.tr

ÖZ

Anahtar kelimeler:

Anadolu Folklorü,
Yörük Yaşamı,
Resim, Turgut
Zaim, Yöresellik,
Yurt Gezileri

Araştırmada amaç, Çağdaş Türk ressamlarımızdan Turgut Zaim'in hayatı ve sanat anlayışını, ortaya koyduğu eserleriyle birlikte ele alarak irdelenmesine çalışılacaktır. Anadolu coğrafyasını kendisine esin kaynağı olarak seçerek resimlerinde; Anadolu'yu bir çeşit toplumcu romantizmi ile yorumlayan Zaim' in resimlerinde; Anadolu gerçeği, onun resminde sevimli ve iyimser bir popülerite kazanır. Kullandığı dil ve yeni biçim anlayışı özgün ve farklı bir yorum getirdiği için çağdaş Türk resim sanatına katkıda bulunması bakımından araştırma önem kazanmaktadır. Araştırma tarama modelinde desenlemiştir. Eserlerin betimsel ve plastik anlamda incelenerek ,biçim ve içerik açısından ele alınmaya çalışılmıştır. 1932 de, Cumhuriyet Halk Partisi'nin hazırladığı programa katılarak, Anadolu'yu, insanını, yaşamını, kültürel değerlerini tanımak için Konya, Sivas ve Tokat'a bir dizi gezi yapmıştır.. Turgut Zaim bu gezilerde Yörükler ve Avşarlarla tanışmış ve hayatı boyunca kırsal yaşamı ve folklorik değerleri resmedeceği serüveninin ilk adımlarını atmıştır. Turgut Zaim Yurt Gezileri' nin amacına en uygun kişilik olarak nitelendirilir. 1939'dan sonra bazı D Grubu sergilerine katılır. Resim yapmaya başladığı ilk yıllardan itibaren minyatür sanatından çok etkilenen Zaim' in çalışmalarında minyatürden Hayatı boyunca Avşarları, Yörükleri ve Anadolu insanını resmeden Turgut Zaim' in çalışmalarında hayvan figürleri, Avşar Köylülerin günlük hayatta kullandıkları halı-kilim, sahan, sepet, bakraç, folklorik kadın elbiseleri gibi etnografik unsurlar büyük öneme sahiptir. Araştırmanın sonucunda; Sanatçının folklor sevgisini samimi bir dille yansıttığı Yörüklerin günlük yaşamından kesitleri ele aldığı resimlerinde, köylülerin giysileri, baş ve bel bağlama biçimleri, yemek kültürü ve çadırlarındaki dokuma motifleri, üslubunu belirleyen biçimlerinde görmek mümkündür. Türk minyatür resminin geometrik kompozisyon ve şematik figür esprisinden hareket eden Zaim için Anadolu uzun soluklu bir ilham kaynağı olarak kalmıştır.

AN EVALUATION ON ANATOLIAN FOLKLORE AND YORUK LIFE IN THE PAINTINGS OF TURGUT ZAIM

ABSTRACT

Keywords:
Anatolian Folklore,
Yoruk Life, Painting,
Turgut Zaim, Localness, Dormitory
Trips

The aim of the study will be to examine the life and art understanding of Turgut Zaim, one of our contemporary Turkish painters, together with his works. In his paintings, Turgut Zaim chose Anatolian geography as a source of inspiration for him; in his paintings of Zaim interpreting Anatolia with some kind of social romance; the reality of Anatolia wins a charming and optimistic popularity in his paintings. Since the language and the new style concept of Turkish is an authentic and different interpretation, research is gaining importance in terms of contributing to contemporary Turkish art. The research was patterned in the scanning model. Qualitative research methods based on this model were carried out with semi-structured interview technique. In 1932, he made a series of trips to Konya, Sivas and Tokat in order to get to know Anatolia, its people, its life and its cultural values by participating in the program prepared by the Republican People's Party.. Turgut zaim met the nomads and Avsars on these trips and took the first steps of his adventure in which he would portray folkloric values and rural life throughout his life. Turgut Zaim is considered as the most suitable person for the purpose of the dormitory trips. After 1939, he participated in some Group D exhibitions. In the works of Zim, which has been affected by the miniature art since the early years of painting, there are ethnographic elements such as animal figures, Carpet-Kilim, sahan, basket, Bakrach, folkloric women's dresses which are used by the avsar villagers daily. As a result of the research; it is possible to see the paintings of the Yorkers who reflect the love of folklore in a sincere way in their daily life, the clothes of the villagers, the forms of head and waist binding, the woven motifs in the food culture and tents, and their style. Anatolia remained a long-lasting source of inspiration for Zaim, acting from the geometric composition and schematic figure humor of the Turkish miniature painting.

Giriş

Çağdaş Türk resminde milli geleneklerden hareketle yeni oluşumlar sergileme eğilimleri 1940'lerden günümüze değin sürmüştür. Bu oluşum içerisinde, Turgut Zaim, Bedri Rahmi Eyüboğlu, Nurullah Berk, Zeki Faik İzer, Abidin Dino, Yüksel Arslan, Erol Akyavaş, Ergin İnan, S. Saim Tekcan, Devrim Erbil vb. sanatçıların geleneğe bağlı çağdaş Türk resmi kurma çabaları özellikle seçilmektedir. 1940'lerden 1970'lere kadar süren bu heyecan içerisinde, ulusallığı, sadece ulusal konular kapsamında, biçimle ilişkilendiren sanatçılar olduğu gibi, kuşkusuz, içerik açısından değerlendirmelerde bulunan sanatçılar da olmuştur .(Bayramoğlu,2012)

Ulusallık ve yerlilik Turgut Zaim' in yaşadığı dönemde, Türk Resminde sık sık söz konusu olan bir sorundur. Bu konuya değinen Turan Erol diyor ki: "Ulusallık sorununu çevresindeki tartışmaların, spekülasyonlara yol açsa da yararına inanıyoruz. Kuşkusuz Türk resmi, Ulusal resim sorunu zorlamayla çözümlenemez Toplumumuzun, yavaş yavaş biçimimizin, geleneklerimizin, tarihimizin, resmimiz üzerindeki izlerini bulup gösterenler olacaktır. İşte tam da bu noktada, bu izleri gösterenlerin ilk Turgut Zaim olmuştur. Teorik bir zorlama. Entelektüel bir tasarlayıştan uzak olan eserleri, Türk resminde, yüzde yüz bir buluş olarak yaşayacaktır (Berk-Özsezgin, 1983: 78).

Türkiye Cumhuriyet'in ilanının ardından gelen 1923 ve 1945 yılları arasında tek partili sisteme göre yönetilmiştir. Bu dönemde Cumhuriyet halk partisi önderliğinde, kültür etkinliklerinin gerçekleştiği halkevlere vasıtasıyla, 1937-1944 yılları arasında, 8 yıl devam eden bir proje ile sanatçılara yurt gezileri düzenlenmiştir. Bu gezilere Türk resim sanatının pek çok değerli ismi katılmış, 8 yılın sonunda ortaya çıkan resimlerde Anadolu'nun çeşitli köşeleri resmedilmiş, yorumlanmış, zengin bir koleksiyon oluşturulmuştur. Gerçekleştirilen bu gezilerdeki resimlerde, Anadolu'nun kırsal yaşamından ve folklorik değerlerinden bahsedilmiştir (Akn,2015:32).

Erken dönem Cumhuriyet politikası, genelde kırsal kesimin kalkınmasına yöneliktir. 1932 yılında Halkevlerinin açılması, 1940 yılında Köy Enstitüleri'nin kurulması ve 1938-1943 yılları arasında düzenlenen *Yurt Gezileri* bu konuda yapılan çalışmalardır(Keskin, 2012: 142). *Yurt gezileri* sayesinde Kayseri'ye gönderilen Zaim, Anadolu' da ki yaşam biçimi ve folklorik değerleri yakından tanımıştır. Zaim'in Avşar resimlerini çalışması, *Yurt Gezileri*' ne daha yöresel bir hava katmıştır. Turgut Zaim yaklaşımıyla ve ele aldığı konularıyla *Yurt Gezileri*'nin amacına ve ruhuna en uygun kişilik olarak nitelendirilebilir (Hanay, 2009: 55).Bu bağlamda Turgut

Zaim'in sanat anlayışını ve eserlerini ele alarak değerlendirmek için değerlendirme yapmak gerekliliği doğmuştur.

1.Turgut Zaim'in Hayatı

Resim 1: Turgut Zaim' in fotoğrafı

Kaynak: (<http://www.beyazart.com/sanatci/T>)

1906'da İstanbul'da doğan Turgut Zaim, Kadıköy Saint Joseph Koleji'nde okumuştur. Osmanlı'nın son yıllarında çocukluk dönemini, Cumhuriyetin ilk kurulduğu yıllarda gençlik dönemini geçirmiştir. İtalya'da dokuz yıl resim eğitimi alan küçük dayısı Mehmet Fuat sayesinde resim yapmayı sevmiş, 1920 yılında Sanayi-i Nefise Mektebi'nde (*Güzel Sanatlar Akademisi*) öğrenime başlamıştır. Öğrencilik yıllarında okulu bırakıp, Paris'e gitmiş, ama Paris'te kalmanın Türk resim sanatına bir faydası dokunmayacağını düşündüğü için kısa bir süre sonra yurda dönmüş ve Güzel Sanatlar Akademisinin Resim Bölümü'nü İbrahim Çallı'nın öğrencisi olarak bitirmiştir. (Tansuğ, 1976: 24)

1930' da Çallı atölyesindeki öğrenimini tamamlayarak Paris'e giden ve orada çağdaşlarının aksine çok kısa bir süre kalarak yurda dönen Turgut Zaim, çağdaş resmimizi konu alan birçok kaynakta, ulusal ve yöresel Türk resminin kurucusu olarak değerlendirilmiştir. Çünkü Turgut Zaim, konularının yanı sıra resmine seçtiği üslup biçimiyle de, kendisinden önceki ve sonraki sanatçılardan ayrılan bir kişiliğe sahiptir. Batılı ressamların etkisi onda görülmez. Daha ilk çalışmalarında, küçük çapta yağlıboya ve çinko kazısı gravürlerinde, desenlerinde çağdaşlarından ayrılan toprağa bağlı bir duyarlık görülür .(Özsezgin, 1982: 29)

Paris dönüşü okula devam etmek istememe sebebini, yıllar sonra Milliyet Sanat Dergisi'ne şöyle aktarır Zaim :

"...Akademi'ye döndüğüm zaman soğuk karşılandım, fikirlerim kuşkuyla karşılandı, her öğrencinin kendi toplumunda yetişmesi gerektiği bir safsata olarak nitelendiriliyordu. Hocam İbrahim Çallı, beni aklı başında olmayan bir öğrenci olarak etrafa ilan ediyordu. Bu durum beni derinden üzdü, bir sabah erkenden Konya'ya kaçtım, bir arkadaşımın ısrarı üzerine ilkokullarda gezgin öğretmenlik yaptım. Fakat belgem olmadığı için işime son verdiler, tekrar İstanbul'a döndüm ve Akademi'yi bitirmek zorunda kaldım "(Elmas, 1998: 131

Turgut Zaim, 1914'ten sonra Sanayi-i Nefise Mektebi'nde eğitim gören Fransa'da uzmanlıklarını tamamlayan ressam ve heykeltıraşlardan oluşan "Müstakil Ressamlar ve Heykeltıraşlar Birliği" grubunun kurucuları arasında yer almaktadır. 15 Nisan 1929 tarihinde kurulan bu grubun üyelerinin ortak özellikleri yok denecek kadar azdır. Üyelerinin Türk resim sanatına en büyük katkıları düzenli sergiler açmak olmuştur. Uyguladıkları teknikler ve üsluplar farklılık gösterirken, çoğu zaman birbirine ters düşmekte olan bu sanatçılar, Batıdan yeni dönemleri sebebiyle ilk sergilerinde Avrupa Görünümüne yer vermişlerdir (Serdar, 2009: 5,6). Fakat Turgut Zaim, kendi yöresel konularının dışında çalışmalara yer vermemiştir.

Turgut Zaim, 1932' de evlenip Ankara' ya yerleşmiştir. Ankara' ya yerleştikten sonra Turgut Zaim' in folklorik konulara ve minyatür sanatının esinlerini taşıyan kompozisyonlar yapmasını sağlayan etkenler de hazırlanmıştır. 1939' dan sonra Devlet Tiyatroları'nda dekoratör olarak çalışmasıyla, folklor araştırmalarıyla yakından ilgilendiğini ve bu arada da tiyatro oyunlarının çeşitliliği arasına katılan orta oyunu gibi geleneksel tiyatro arayışlarının da içinde çalıştığı göz ardı edilmemelidir. (Giray, 2000: 414) .1932 yılında İnkılap Sergilerinde eserleri sergilenmiştir. Devlet Resim ve Heykel Sergilerinde birincilik ve ikincilik ödülleri kazanır. 1966' da Ankara' da Doğu Galerisinde retrospektif sergisi açılmıştır.

Avrupa'nın kişiliğine hiçbir katkısının olmayacağını Paris'e gittiğinde de anlamıştır. Turgut, millilik, yerlilik, bölgesellik gibi etkilere göre de çalışmamıştır. Bu kavramları prensip haline getirip sanatını bu kavramlara göre de ayarlamamıştır. Kişiliğinin asıl ilginç yönü, yerli tema, motif ve konuları içgüdüünün etkisiyle işlemiş olmasıdır (Berk-Özsegin, 1983: 78).

Turgut Zaim, Yurt Gezileri ve sergileriyle ilgili yapılan bir röportajda şunları söylemiştir:

"Her şeyden önce yeni bir muhite girmiş olmanın sevinç ve heyecanı ile sarsıldım. Kendini öyle herkese kolay kolay vermeyen kapalı bozkırın türlü türlü peyzajları beni çok ilgilendirdi, bu bir; ikincisi bozkırın toprak ve güneş kokan asil insanları ile bağdaşmağa, konuşmağa doyum olmuyor. Yıllardan beri memuriyet hayatı yaşayan ressamların bu sayede soluksuz ve pürüzsüz üç ay yalnız resim yapmaları bulunmaz bir fırsattır, çok isterim ki bu; üç ay, altı ay ve bir sene olsun, işin kısası yurttan resim sanatının ilerlemesini resim sanatının devletleşmesinde buluyorum. Partinin resamlara bahsettiği bu imkânı yüreğime alışıdır." (Savacı, 2010: 122).

Türk resim sanatının Cumhuriyet dönemiyle birlikte açılan yeni ve özgün atılımları içinde, köy temalarına yönelik figür üslubuyla Turgut Zaim' in yaratmayı başardığı ulusal-yerel atmosfer, hala aşılamamış bir

değer sistemi gibidir. Sanatçının resimlerinde kuramsal bir yönlendirme ve bu kurama bağlı kaygılarla meydana getirilmiş öğeler yoktur (Şerbetçi, 2008: 68) .

2.Turgut Zaim'in Sanat Anlayışı

Zaim'in yetiştiği bu dönemlerde ; "Siyasi erk, Cumhuriyet Türkiyesinin kültür ortamını, imparatorluk döneminin gelenekselci yapısından farklı, 'muassır Batılı' bir temele oturtmayı amaçlamış ve bu nedenle de pozitivist ideallerle halkçılık, ulusçuluk anlayışları yönünde belirledikleri kültür politikalarında doğrutusunda ülkenin kültür ve sanat hayatına bilinçli olarak yön vermişlerdir.

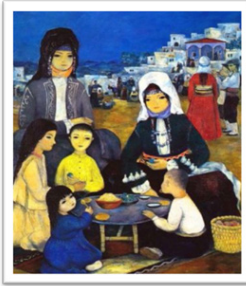
Bu amaçla; önce Türk Ocakları(1912-1931) ardından 1932 yılında Halkevleri gibi devletin kültür politikalarını devlet adına programlayıp uygulayacak yarı -resmi örgütler kurulmuştur. Aynı yıllarda dönemin basın organlarında da canlı bir tartışma ortamı oluşturulmuş, "milli sanat", "yerel sanat" konuları üzerinde açılan tartışmalar, polemikler, edebiyatçı, sosyolog ve ressam gibi sanat ve düşünce adamlarını bu konular üzerinde düşünmeye, yazmaya itmiştir." (Başkan,2014:105).

Zaim' in kendi kaleminden ele aldığı yaşam öyküsünde şu satırları ilgi çekicidir: "1932 yılına gelmiştik. Yeni bir bocalama devresinden sonra Ankara' da yerleştim. Fırsat buldukça yurdun çeşitli yerlerini dolaşım. Yörükleri, Aşağları ziyaret ettim. Bundan böyle bozkır benim hocam olmuştu. Bu toprağın ressamı olmak istiyordum. Yurt özelliği de olan bir üslup sahibi olmaya çabalıyordum. Öncelikle konuların üzerinde ısrarla durdum. Bozkır' ın dilini sezmeye uğraştım. Onunla kısa zamanda içli-dışlı oldum. Köylü figürlerini tablolarımın en seçkin yerlerine oturttum. Melankolik, mütevekkil bakışları, tavırları beni çok duygulandırıyor. Onların büyümesine kaptırmıştım kendimi. " (Savacı, 2010: 63).

Turgut Zaim, Batı resminin etkilerini halk bilimsel bir duyuşla karşılaması konusundaki başarısı ile dikkat çeken önemli ressamlarımızdan birisidir. Turgut Zaim, minyatür düzenlemelerinden köylü nakışlarına kadar birçok halk bilimsel unsuru yıllar boyu kararlı bir tutum içinde, kendine özgü bir şekilde yorumlayan bir sanatçı olarak kalmıştır. Türk resim sanatında Batıda teknikten öte konu ve motif bakımından çok bir şey bulunamayacağını düşünen ender sanatçılardan biridir. Yöresel bina özellikleri, Yörüklerde renk anlayışı gibi konularda da Turgut Zaim' in resimlerinden fikir edinmek mümkün olmaktadır (Çeken, 2004:95).

Turgut Zaim' in figürlerinin portreleri ince kaşılı, kömür karası ceylan gözlü, yuvarlak yüzlüdürler. Bu portrelerin hepsinin birbirine benzemesine figür şemaçılığı olarak ifade edilmektedir. Kadınları genç ve güzel olarak resmeder, bu kadınlar çoğu zaman anne

olduğu söylenebilir. Bebeklerin gözleri kömür karası, minik burunlu minnacık ağızlı ve sevimlidirler. Kimi zaman sımsıcak yünlü bir Ankara keçisi, kimi zaman sevimli bir sıpa, bir çocuğun kucağında oyun arkadaşı horoz ya da cana yakın insanlarla bir arada olan bir kedi çalışmalarında hemen dikkat çeker. Turgut Zaim' in figürlerinin yumuşak pastel tonlardaki kıyafetleri, yumuşak tüylü hayvanların şirinliği bizi mistik hava barındıran masal diyarlarına çeker gibidir.

Resim 2: Turgut Zaim "Yörükler Köyü", 117,5cm x 99,5cm., T.ü.y.b ,Ankara Devlet Resim Heykel Müzesi, 1976

Turgut Zaim, resimlediği Anadolu insanlarını, aynı dönem yaşadığı toplumsal gerçekçi sanatçılar gibi kederli, yırtık pırtık kıyafetli, yoksul, hastalıklı bir şekilde tuvaline yansıtmamıştır. Tam tersine Turgut' un resimlerindeki figürler al yanaklarıyla, süslü kıyafetleriyle, bolluk bereket içerisindeki yiyecek içecekleri koyunları, keçileri hayvanlarıyla resme dahil olurlar. Kendi kültür değerleriyle, yaşayış biçimleriyle uysal ağır başlı, onurlu duruşlarıyla dimdik dururlar. Resimlerdeki karpuz, gündelik hayatta mutfakta kullanılan eşyalar, heybe, çorap, çuval gibi aksesuarlar tüm ince detaylarıyla işlenmiştir.

Turgut Zaim, folklorik konulara yönelerek, göçerler ve köylülerin mutlu yaşam kesitlerini öznel bir yorumla tuvalere aktarmıştır. Ayrıntılardan arındırılmış biçimsel aktarımları ile belirlenen mutlu yüzlü, yuvarlatılmış hacimli ve anıtsal köylü kızları, toraman köylü çocukları, bebeleri, beşikler, koyunlar ve bunlara sahip olmanın mutluluğunu yansıtan köy erkekleri Turgut Zaim' in resimlerinde, hemen ön planda yalın bir anlatım ve geniş yüzeylere dağılan renksel bir tarzla aktarılırlar. Arka planda, ak lekeler oluşturan minik evler, yumuşak toprak dokusunun izlerini yansıtan tepeler yer alır. Ortaoyunları, Göreme önünde keçi sürüleri, *Avşarlar, Yörükler*, Turgut Zaim' in yorumundan geçerek tuvalerde yeniden yaşamsallık kazanırlar (Giray, 2000: 414).

Resim 3: Turgut Zaim, "Ürgüplü Yörükler", T.ü.y.b.,Kaynak: <http://www.artnet.com/artists/turgut-zaim/>

Yöresel Türk Resminin kurucularından olan Turgut Zaim, Türk minyatür resminin geometrik ve şematik figür anlayışından hareket ederek, Anadolu insanının yaşamlarından belli anları resimlerinde poz vermiş gibi duran insan ve hayvan figürleri ile anlatmıştır. "Eski Orta Oyunu gibi seyirlik türü konulara ilgi duymuştur. Kararlı ve figüratif bir üslubu vardır" (Arıcı, 2006: 83). Yerel konuları, minyatür ve halk sanatının değerlerini temel alarak resimleyen sanatçı, üslubunu belirledikten sonra yaşamının sonuna değin bu anlatıma bağlı kalmış ve folklorik konulara yönelerek, göçebe ve köylülerin mutlu yaşam kesitlerini öznel bir yorumla çalışmalarına aktarmıştır (Giray, 2002: 28) .

1940-50 yılları arasındaki on yıl, milli kültür ideolojisinin yükselişte olduğu sanatçı ve aydınları etkilediği bir dönem olmuştur. Turgut Zaim, 1939 yılında yurt gezilerine katılan ressamlar arasındadır. Kayseri' ye gitmiş ve orada dokuz resim yapmıştır. Muhip Dranas yazısında sanatçıyı eserleri açısından yorumlamıştır.(Uz, 2012: 68,69).

3.Turgut Zaim'in Resimlerinin Teknik Açıdan Değerlendirilmesi

Turgut Zaim teknik yönden Batı resmine bağlı kalmakla birlikte, geleneksel Türk biçim ve renk duyarlılığını yaşatma isteğini yansıtmıştır(Kılıç, 2013: 328). Türk resminde günlük yaşam sahnelerini resimlerine konu olarak seçmiştir. Anadolu insanı, yaşamı ve folklorik değerleri konulu resimler Turgut Zaim' in yaptığı çalışmaların büyük bir kısmını oluşturur. Resimlerinde Anadolu insanı, yaşamı, folklorik değerleri, bozkır, yöresel giysiler, kadın, çocuk, keçi, eşek, dağlar ve tarlaları konu alan sanatçı Turgut Zaim' in resimlerindeki figürler hiç bir zaman yorgun, bezgin veya çilekeş değildir. Tam aksine onun insanları sıcacık ve masalsidir. Onun resimleri adeta toprağın insana sunduğu nimetleri gözler önüne sermektedir (Batur, 2016: 194).

Çalışmalarında köylü tiplerini canlandırıp köylünün günlük yaşayışını inceleyen, mekânda da onu dekoru ve çevresiyle ele alan akımın kurucusu olarak yine Turgut

Zaim' i görmekteyiz (Beyoğlu, 2007: 1).

Turgut Zaim gibi ressamın minyatür perspektifi ve şematik yüzey biçimlerini resme taşıması sanatsal kimlikle toplumsal kimliğin yeniden buluşmasını sağladığına vurgu yapmaktadır (Azman, Yetim, 2013: 74).

Zaim, sanatını şu cümlelerle ifade eder:

" Yağlıboya tekniği her sanatçının uygun bulduğu bir çalışma tekniğidir. Bundan başka, çinko ve linol üzerinde gravür çalışmalarım oldu." Resimde kişilik sorunu ile ilgili: "Sanatçı samimi olduğu oranda kişiliğini yansıtabilir. Öncelikle yaptığı işe inanması gerekir. Tekniğimde sert, ustaca fırça oyunlarından kaçırım. Gölge-ışık tekniğini sevmem. Doğru sanatın yumuşak, ürkütlü olmaması tercih ederim. Resim çalışmak, niyet çekmek değildir. En sonunda resimle seyirci arasına girmemeye dikkat ederim." (Tansuğ, 1976: 18, 20).

Tansuğ' a göre, yeni üslup etkinliğinin ülke gerçekleriyle nasıl bağdaşacağı sorusunun ilk yanıtı, geleneksel biçim anlayışına çağdaş bir yorum getirmeyi başaran Turgut Zaim' den gelmiştir. Sanatçı, Anadolu köylü ve göçer yaşamını resimlerinde belgeleri bir kesinlikle ele almış olmasına rağmen duyarlı ve samimi bir yaklaşımla özgün bir biçim dili geliştirmiştir. Türk minyatür resminin geometrik kompozisyon ve şematik figür esprisinden hareket eden Zaim için folklor sevgisi, her zaman taze, yeni ve özentsiz bir duyarlılık kaynağı olarak kalmıştır. Sanatçının *Yörüklerin* günlük yaşamından kesitleri ele aldığı resimlerinde, köylülerin giysileri, baş ve bel bağlama biçimleri, yemek kültürü ve çadırlarındaki dokuma motifleri, üslubunu belirleyen biçimsel öğelere dönüşmüştür (Uzunoğlu, 2013: 166).

Genellikle çalışmalarında bahar mevsimi havası hâkimdir ve soğuk kar kış betimlemelerine yer vermez. Figürlerinin yüzlerinde portre detaylarına girmez, gözleri burunları, ağızları, bakışları birbirine benzer. Kompozisyonlarına dahil ettiği figürler masal dünyasından çıkagelmiş gibidirler. İkili üçlü ya da kalabalık figürleri resmettiği çalışmalarında kompozisyonuna dağları, evleri, yumurta, buğday, karpuz gibi nesnelere istifler. Turgut Zaim' in içinde büyük bir doğa tutkusu olduğunu açık havada resmettiği çalışmalarındaki arka plan detaylandırmalarından ve cesaretli renk kullanımındaki özgünlüğünden anlarız.

Temiz renkleri tercih eden, kimi zaman kompozisyonlarında ön, orta ya da arka planı koyu gölge ve lekelerle vurgulayan Zaim, koyu renklerin içerisinde beyaz renkleri ya da beyaz tonlarında hâkim olduğu çalışmalarında, küçük bir alanda koyu tonları ön plana çıkarır. Turgut Zaim' in resimlerine baktığımızda zaman zaman insan figürüne önem vermediğini düşünürüz. Bizi bu hisse kaptıran şey kadın, erkek ya da çocuk

figürlerinin hepsinin yüzlerinin birbirine benzemesi ve yüzlerdeki anıtsal ifadedir. Üst üste biçimlendirdiği evler, hayvan figürleri, meyveler, sebzeler, resimdeki farklı detayların her birinden bir resim daha çıkar.

Anadolu gerçeğine, köylü temasına, batının tekniğini, doğunun gizemini zaman zaman minyatür etkileri ile yaklaşan ve bu minyatür anlayışını üç boyutlu biçim anlayışı içinde ele alan Turgut Zaim, geleneksel halk sanatlarını, motifleri yeniden yorumlayan bir yaklaşım sergiler. Anadolu doğasını mutlu, neşeli bir şekilde tasvir eden sanatçı ulusal-yöresel sanat tartışmalarının sonucunda bu anlayışa yönelmiş bilhassa bu tartışmalar daha gündeme gelmeden gideceği yolu çizen ulusal yöresel anlayışı yaşatan folklorik öğelere, minyatüre geleneksel sanatlara modern bir bakış ile yaklaşan bir yorumcudur (Hanay, 2009: 99).

Türk resim sanatının, Türkiye Cumhuriyeti' in kurulmasıyla değişen konularında görülen özgün ve yerel motifleri, eserlerinde ustalıklı kullanan Turgut Zaim, köy temalarına yönelik figür üslubuyla, oluşturmayı başardığı ulusal-yerel atmosfer havayla, işlediği resimleriyle ün kazanmıştır. (Başbuğ, 2012: 292).

Türk folklor ve geleneğinden yararlanarak Anadolu yaşamından aldığı konuları Turgut Zaim, Türk minyatür resminin geometrik kompozisyon ve şematik figür esprisinden hareket etmiş, bu geleneksel biçimi çağdaş bir üslupta resmedebilmesinde gösterdiği ustalık ve özgünlükle kendisinden önceki ve sonraki sanatçılardan ayrılmıştır. Herhangi bir plastik sanat eseri memleketin toprağını, havasını, renklerini, yani maddesini ve duygularını, adetlerini ve folklorunu, yani insanını veriyorsa, böyle bir sanatın anlaşılması için hiçbir sebep yoktur. Turgut Zaim' in de Türk insanını, tarihini, yaşayışını, çevre özelliklerini isleyen figüratif resimleriyle bu düşüncüyü vermiştir. Figür, bu ilişkiyi yansıtmak için tek eleman olması dolayısıyla önemlidir (Kıyar, 2007: 63, 64).

Turgut Zaim, Anadolu'yu bir çeşit toplumcu romantizm ile yorumlamıştır. Onun resimlerinde yer alan insanlar hayat dolu, iyi giyimli ve sağlıklıdır. Çocuklar uysal ve ağırbaşlıdır. Genelde bu ağırbaşlı, uysal yapıda çocuklar mekândaki eyleme katılmazlar, sanki o mekânı süsleyen biblo gibidirler. Çocuklar annenin yanında sessizce olup biteni izleyen, denileni yapan, terbiyeli çocuk görünümündedirler

4. Turgut Zaim'in Resimlerinde Anadolu İnsanı ve Folklorik Unsurlar

Resimlerine seçtiği konular ve bu konuları anlatma biçimlerinde naifliğe varan sadelik görülür Turgut Zaim' de. O, kendine özgü tarzı olan, eski minyatürler

den ilham alarak eserlerini üreten mahalli bir ressamdır. Eserlerinde ışık - gölge ve ton değerlerine pek önem vermeyen ve şekilleri stilize ederek sathları minyatürde olduğu gibi muayyen lokal bir rengin açıklık ve koyuluklarıyla renklendiren değerli bir ressamdır. Yörük ve Avşar kadınlarını, orta oyunlarını tasvir eden resimleri vardır. Eski adet ve kıyafetleri kendine özgü bir üslupla anlatır. Turgut Zaim'i ilgilendiren konular genellikle Türk folkloruna aittir. Bu sebeple milli bir ressam olarak anılır (Şerbetçi, 2008: 68) .

Resim 4:TurgutZaim,“Yemişiçi”,T.ü.y.b.,Kaynak: <http://www.artnet.com/artists/>

Türk geleneksel sanatlarının anlatım diliyle Türkiye'yi anlatan Turgut Zaim, Türk minyatür sanatını yeniden yorumlayan bir anlayışla Batı sanatının etkisini sanatında en aza indirmiştir. Turgut Zaim, somut folklorik kaynaklarla beslenmiş olmayı, ulusal nitelikli bir resim yaratmanın vazgeçilmez koşulu saymıştır. Sanatçı, Türk toprağına ve insanına eğilmekte, ulusal ve yerel temaları işleyişinde eski minyatürleri, halı resimlerini hatırlatan bir üslup uygulamıştır. Resimlerinde, Yörüklerin yemek kültürü, giysileri, baş bağlama, çorap ve bel bağlama biçimleri, kışlaklarındaki dokuma motifleri, giysilerdeki dokumalar ve günlük yaşamdan kesitler bulunmaktadır.

Ele aldığı konularda Anadolu insanı allanır pullanır. Maviler, morlar, pembeler dağları sarar ve dağların tepelerinde minyatürlerden kopup daha gerçeğe yaklaşır. Bu renk anlayışıyla, Doğululuğunu, Doğu estetiğinin kurallarını, belki bilmeden, ya da tasarlamadan saygıyla gösterir. Dramadan, trajikten kaçınmak, ortalığı pembe, mutlu görmek, dünyayı cennete, yaratıkları çiçeğe benzetmek, doğulu ressamın başlıca tasasıdır. Batı sanatındaki trajik çalkantıların pek çoğu zamanla aşınıp, etki gücünü kaybederken Doğu minyatürlerinin masalları, cenneti mutlu ahenkleri, çiçek insanları, bulutları, ceylanları, bin bir şiir elamanları yüzyıllar boyunca bizi büyülemeye devam eder (Elmas, 1998: 132).

Kompozisyonlarında yöresel motifler kullanmış olan Turgut Zaim, figürlerindeki durgunluk ve duruluk, mistisizmin sessizliğini ve sükûnetini simgeler. “Halı Dokuyanlar” resminde, zengin dokuya sahip

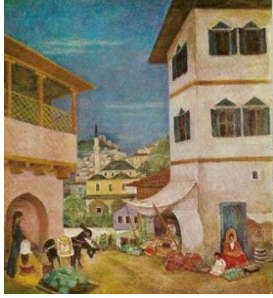
kiyafetleriyle bu kadınlar resmin merkezinde yer alıp yapmakta oldukları işe odaklanmışlardır. Sağdaki kadının kucığında bir kedi vardır. Soldaki kadınsa saçına zenginliğin ve varlığın simgesi olan altınlardan oluşan bir aksesuar takmaktadır. Kadın figürlerinin arkasında çocuk figürü ve beşikte bir bebek figürü bulunmaktadır. Bu figürler bir anlamda kadınların üretkenliğini ve analığını simgelerken buldukları ortam neticesinde bu kadınların hem kadın, hem ana, hem de çalışan oldukları vurgulanmak istenmektedir (Batur,2016:195).

Cumhuriyet döneminde halk bilimine karşı Türk aydınlar arasında büyük bir ilginin doğması Cumhuriyetin erken dönemlerinde Halkevlerinin bir kültür ocağı olarak faaliyet göstermesi vb. sebepler, birçok alanla birlikte resim sanatında da özellikle Anadolu insanına yönelişi sağlamıştır. Önce Konya daha sonra Sivas' ta öğretmenlik yapması Zaim' i Bozkır'ın insanlarına yakınlaştırmıştır. Köy elişleri ve nakışlar, Anadolu ev mimarisi dünya ölçülerinde ilgi çekici kaynaklar olarak görülmüştür. Mimar ve ressamlar bu kaynaklardan yoğun bir şekilde yararlanmışlardır. Turgut Zaim Ankara' ya yerleşen ve ölümüne kadar Anadolu köyü ve göçebe yaşamdan sahneleri, resminde başarı ile uygulayan bir sanatçıdır (Çeken, 2004:95,96) . Kimi yazarlara göre, resmimize Anadolu' yu getiren Turgut Zaim' dir (Özsezgin, 1982: 29). 1930' lu yıllara kadar Anadolu insanını Turgut Zaim kadar resmeden bir ressam olmamıştır.

Avşarların konar göçer yaşantısından neşe, mutluluk dolu bir dünya oluşturan Turgut Zaim, düzeni, renkleriyle hep bir bahar serinliği peşindedir. Kendine özgü yorumuyla ulusal resim geleneğini yaşatması, çağdaş bir sanatçı gözlemleri belli bir boşluk ve hacim içinde göstermesi, yer yer ışık-gölge ayrımlarına yönelmesiyle geleneksel minyatür üslubunun dar şemasını kırmış, yaşamın özündeki damarı yakalamaya çalışmıştır. Dolgun yanaklar, kuzu gözler, göğüslere uzayan örgülü saçlar yaşama sevinci kokan bir Anadolu mitosunun değişmez öğeleri halinde, çağdaş sanat biçimleriyle de uyum yaratırlar. Açık havanın ve doğanın şiiriyle birleşmiş masalsi bir duyarlıktır bu (Özsezgin, 1982: 29,31).Sanatçı tarihsel seyirlik konulara da ilgi duymuş ve “Ortaoyunu” konulu eserini, gerçekçi ve tüm doğallığıyla yorumlayarak resimlemiştir. Ortada bir sahne ve oyuncular, kenarda seyirciler yer alır. Bu resimde küçük bir tiyatro örneği görülür (Uz, 2012: 68,69)

Turgut Zaim' in “Yörükler” resminde (Resim 6).Orta Anadolu' ya ait bir coğrafyada, koyu renk saçları, giysileri, yüz ve gözlerin biçimleri gibi Anadolu' nun fiziksel özelliklerinin vurgulandığı figürleriyle kendi üslubunu geliştirmiştir. Sanatçının naif görsel dili, Anadolu kültürünün masalsi niteliklerine işaret et-

mekte ve eserlerine bir “zamansızlık” kazandırmaktadır. Türk köylüsü, ya da daha genel anlamda, “köylülük”, Osmanlı dönemi resim sanatında az betimlenen bir temaydı. Resim sanatının üst toplumsal sınıfa yönelik olmasının yanı sıra, alt toplumsal sınıfların yaşamlarının betimlenmesi, Avrupa’ da olduğu gibi, yönetime bir başkaldırı niteliği taşımasından çekinilmekteydi. (Papila, 2012: 158)

Resim 5: Turgut Zaim, “Yörük Köyü” , “ 60 x 51 cm. T.Ü.Y.B. A.D.R.H.M

Resim 6: Turgut Zaim, “Yörükler Köyü” , 137 x173 cm. , T.ü.y., 1955-1958 Kaynak: [http:// www.artnet.com/artists/turgut-zaim/](http://www.artnet.com/artists/turgut-zaim/) Y (Ankara Resim Heykel Müzesi)

“Yörük Köyü” eserinde (Resim 5), ön planda tablonun sağ ve sol kenarını kaplayan iki yüksekçe ev önünde, bir kadın ve bir çocuk ile çeşme başında iki kadın figürü görülmektedir. Arka planda, kubbeli tek minareli caminin gerisinde, büyükçe bir mahvel ile bir tepe üzerinde Ankara kalesini hatırlatan bir kale görülmektedir. Ön plandaki kompozisyon içinde, iki tane de üzerlerinde heybeleri asılı eşek motifi gözden kaçmaz. Ayrıntılardan arınmış, yalın bir anlatım diline sahip olan resimde, sanatçı minyatür tekniği ile ilişki kurabilecek bir yöntemle kendine özgü kişilikli ve başarılı bir pentür üslubu ortaya koymuştur (Başkan, 2004: 95).

Turgut Zaim’in minyatürden aldığı düzlemleme özellikleri ile dışardaki gündelik hayatın ironik ve kimi zaman dramatik yanlarını çocuksu bir dille anlatması ona özgün bir alan yaratır (Gümüşay, 2008: 142). Sanatçı resimlerinde genellikle kadının üretkenliğini simgeleyen analığın yanı sıra yöreye özgü geleneksel üretimler, hayvan bakımı ve bağ bahçe işleri ile kadının köy yaşamındaki yerini belgelemiştir (Batur, 2016: 195). “Hamur Açan Kadın” çalışmasında, yer sofrasının başında yöresel kıyafetleriyle oturmuş, maharetli elleriyle hamur açan kadın ve çocuk figürlerini görürüz. Turgut Zaim’ in kadın figürleri genellikle “Ana”dır,

Resim 7: Turgut Zaim, “Hamur Açan Kadın”, T.ü.y, 71 x 90cm., A.D.R.H. Müzesi

Turgut Zaim’ in öğrencilik yıllarında Konya’ da öğretmenlik yapmış olması, devlet eliyle gerçekleştirilen yurt gezilerinde, Kayseri ve Kırşehir’ e gitmesi, bu şehirlerde tanıştığı Avşarlar ve Yörüklerden etkilenmesine, tuvaline İç Anadolu insanını, doğasını, hayvanlarını aktarmasına vesile olmuştur. Yörük kültüründe hayvan, yaşamın her alanında kullandıkları bir unsurdur. Yörükler hayvanın etinden, sütünden, derisinden, kemiklerinden ve iş gücünden faydalanırlar. Gündelik hayatın her alanında iç içe oldukları hayvan Yörükler için bir yaşam kültürü halindedir. Farklı hayvan figürleri Yörükler’ in halı-kilim motiflerine de yansımıştır.

Katıldığı yurt gezileri esnasında yaptığı çalışmalarından biri olan “Ürgüplü Yörükler” eserinde İç Anadolu’ nun en çarpıcı yer şekillerine sahip olan Ürgüp yöresini betimlemiştir. Arka plandaki gökyüzünün mavilacivert tonlarından güneşin batmakta olduğunu ve keçi çobanı kızın keçilerle eve dönüş yolunda olduğunu görülmektedir. Kadın figürünün resmin en sol kısmında yarım olarak görüldüğü bu açık kompozisyonda Turgut Zaim, figüründen çok keçi sürüsünü ve yörenin yer şekillerini ön plana çıkarmıştır. İç Anadolu’ ya ait olan bu keçi sürüsü badem gözleri, sivri boynuzları, uzun yumuşak tüyleriyle resmin odak noktasındadır.

Halı dokuyan kadınlara resimlerinde sıklıkla yer veren Turgut Zaim, İç Anadolu kadını günlük hayatta meşgul eden el işlerini tuvaline aksetmiştir. Arka plandaki kadın figürü halı dokuma işiyle meşgulken, ön planda siyah elbisesi, kiremit rengi kuşağıyla bağdaş kurmuş kadın figürünün kucağında yatan kedi dikkat çekmektedir. Sahibinin kucağında halinden memnun, huzurlu bir şekilde yatan bu yumuşak tüylü tekir kediyi evin küçük kızının okşayıp sevdiği görülür. Pencereden gökyüzünün görüldüğü bu iç mekânda kedi, insanların yaşadığı alana dâhildir.

Resim 9: Turgut Zaim, "Halı Dokuyanlar I", T.ü.y. , 40 x 34 cm, 1906 ,
Kaynak: <http://www.sanatteorisi.com>

"Yaylada Yörükler" isimli çalışmasında, yaylada çocuklarıyla beraber oturmuş kadınlar vardır. Resmin alt sağ köşesinde yeni toplanmış mısırlar, solda mısır yiyen küçük kız, annesinin kucağında küçük bir bebek, elinde keçi güttüğü sopayla oturan oğlan betimlenmiştir.

Resim 10 : Turgut Zaim, "Yaylada Yörükler", T.ü.y., 175x135 cm,
Kaynak: <http://www.sanatteorisi.com>

Minyatür mantığıyla, perspektif kurallarını gözetmeksizin yan yana istiflenmiş Ankara keçileri boynu dik asil görüntüsüyle eserde yerini almıştır. Mavi feraceli küçük kız kara kediyle sevgi dolu bir şekilde resmedilmiştir.

Yün eğirten kadınları farklı sahnelerde konularında işleyen sanatçı, bu güzel Yörük kadınlarının kıyafetlerini görkemli, temiz bir şekilde betimlemiştir. Şüphesiz Turgut Zaim yaşadığı dönemde, Anadolu kadını en güzel kıyafetleriyle resmeden sanatçılar arasında en önemlisidir. Önde küçük kızın yeni doğmuş küçük eşek sıpasını sevmesi izleyicide mutluluk hissi uyandırır. Turgut Zaim' in hemen hemen bütün resimlerinde hayvan figürüne bu denli önem vermesi, eserlerine zenginlik kazandırmış ve izleyiciyi mistik bir masal dünyasının kitap arası resimlerine götürür gibidir.

Muhip Dranas yazısında sanatçının eserlerini şöyle yorumlar;

"En cüretli araştırmaya girmiş olan bu ressam, minyatürlerden aldığı ilhamı genişletmeye ve derinleştirmeye çalışmaktadır. Masallardakine benzeyen badem gözlü Türkmén kızları, alışla geldikleri minyatürler dün-

yasından bir türlü ayrılmazlar. (Uz, 2012: 68,69)

Turgut Zaim, *Yörük ve Avcularını* hayvan figürlerini kullanarak zenginleştirdiği resimlerinde, güler yüzlü, mutlu, masalsi betimlemeler yapmıştır. Türk minyatür sanatından izlenimlerle kendine ait bir üslup yakalayan ve hayatının sonuna kadar edindiği üsluptan başka bir yola sapmadan, olumsuz eleştirilere kulak asmadan Anadolu insanını en iyi şekilde tuvaline aktaran, bu anlatımlar içinde ele aldığı anlayışında, geniş bir hayvan figürü yelpazesinde sevgi dolu, sakin, durağan, mistik bir anlatış şekliyle yüzyıllar boyu unutulmayacak, kendinden sonraki birçok toplumsal gerçekçi sanatçıya öncü olacak şiirsel çalışmalar yapmıştır.

Resim 11: Turgut Zaim, "Yün Eğirten Kadın" ,
Kaynak: <http://www.sanatteorisi.com>

Sonuç ve Değerlendirme

Turgut Zaim, çocukluk yıllarının Osmanlı'nın son yıllarına denk gelmesi, gençlik yıllarının da Cumhuriyet' in kurulduğu ilk yıllarda geçmesi sebebiyle bu önemli geçiş dönemlerinin siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel ve toplumsal buhranlarını yaşamış, görmüştür. Hayatı boyunca kendi ülkesinin insanlarını, kültürünü, sosyal hayatını resimlemeyi savunmuş, Batı'nın sanat anlayışını teknik olarak almış fakat konu olarak çalışmalarında yerellik-yöresellik konularını işlemiştir. Akademi yıllarında yaptığı resimlerinde işlediği konulara sıcak bakılmamış fakat gelişen sosyal olaylar neticesinde ilerleyen yıllarda ulusal resim büyük önem kazanmıştır.

Değerlendirmek gerekirse, Çağdaş Türk Resminde 1940' lı yıllarda geleneksel ve yerel değerlere yönelme Turgut Zaim' le başlamıştır. Turgut Zaim ulusal resim anlayışının tetikçisi olmuştur. Toplumsalçı resim anlayışı, bir çok ressam tarafından tuvalerde hayat bulmuştur. Turgut Zaim, Müstakil Ressamlar ve Heykeltraşlar Birliği, D Gurubu gibi birçok sanat topluluğunun kuruculuğunda yer almış fakat bu toplulukların sanat görüşü, genel üslubuyla çalışmaları ve düşünceleri ortak olmamıştır. Dönemin önemli sanat hareketlerinden yurt gezilerine katılmış, bu noktada da yöresel resim tarzıyla adını duyurmuş ve ödüllere layık görülmüştür.

Cumhuriyet' in ilk yıllarında, devletin sanata verdiği önem birçok ressamın önünü açmıştır. Yurt

gezileri Zaim' in hayatında bir devrim niteliğindedir. Bu geziler sayesinde hayatı boyunca büyüme kapılıp resmedeceği Avşarları, Yörükleri, Ankara keçilerini, doğayla iç içe yaşayan bu topluluklardaki insan canlısı hayvanlarla tanışmış, minyatürvari masalsı anlatımıyla Anadolu' nun insanını, hayvanını, doğasını kısacası tüm canlılarıyla tuvallerinde ölümsüzleşmiştir. Zaim' in resimlerinde hayvan figürü neredeyse olmazsa olmazdır. Hayvan figürlerini insanlarla birlikte resimlerine işlemesi ve hayvanların insanlardan, insanların da hayvanlardan korkmadan aynı ortamda yaşaması oldukça dikkat çekicidir.

“Toplam altı kez yapılan Yurt Gezileri programına katılan sanatçıların bir

bölümü yalnızca Anadolu'daki halkı tanımak, kentlerin görüntülerini saptamak ve İstanbul dışındaki bu farklı yaşamdan heyecan duymakla yetinmişler, kimileri ise Anadolu kültürüne ve folkloruna da ilgi göstermişlerdir. Osmanlı İmparatorluğundan Türkiye Cumhuriyeti'ne kalan Anadolu, halkıyla olduğu kadar tarihi ve kültürü ile deyişi bir sözlük olarak kullanılmaya başlanmıştır” (Yaman, 1996: 31) Turgut Zaim'de Anadolu coğrafyasını ve insanını içtenlikle resimlerine konu olarak ele alan ressamın başında gelmektedir.

Milli, yerel, bölgesel, halka dönük gibi belli bir sanat eğilimini nitelendirmek isteyen terimlerin kaynağı Turgut Zaim' in eserlerinde görülebilir. Nurullah Berk, onun çalışmalarını, batı estetiğinden uzak, yerli konuları seçen, bu konuların işlenişinde biraz minyatürleri, biraz halk resimlerini hatırlatan, “naif” lik- saf yüreklilikle” yaklaşımı olmayan, gerçekçi sayılabilecek bir üslup şeklinde değerlendirmektedir. Turgut Zaim, döneminde hiçbir batı sanat akımının etkisinde kalmadan, yerel motifleri minyatür duyarlılığında özgün bir üslup içinde verme başarısını gösterebilen tek sanatçımızdır (Kılıç, 2013: 332, 333).

CHP'nin 1938–1943 yılları arasında düzenlediği Yurt Gezileri'nde, o günkü Anadolu yaşantısı ve doğal görünüm, resimlerde yansıtılmaya çalışılmıştır. Bu yönüyle Yurt Resimleri, tarihi belge özelliği taşımaktadır. Bu gezilere dahil olan Turgut Zaim tam anlamıyla Anadolu'yu içselleştirerek kendi paletinin özgün renk ve pentürünü yaratarak tuvallerine geleneksel motiflerini başarılı bir biçimde yansıtmıştır.

Özetlemek gerekirse; Turgut Zaim, kişisel bakış açısını her zaman için aldığı akademik resim eğitiminin önünde tutmuştur. Çalışmalarının çoğunu model kullanmadan bellekten yaptığını, zaman zaman yurt gezintileri sırasında fotoğraflar çekerek, çektiği fotoğraflardan yararlanarak eserlerini oluşturduğunu söyleyen Turgut Zaim, yaptığı çalışmaların tümünde yaşadığı döneme ait Anadolu insanını,

Anadolu etnografyasını, *Avşarları, Yörükleri*, yaşayışlarını, kültürel değerlerini ve yöreye ait hayvanlarını sanat tarihçisi gibi birer belge niteliği taşıyan eserler ortaya koymuştur. Turgut Zaim' in eserlerinde abartı yoktur, resimlerindeki betimlemeleri oldukça yalındır ve resmettiği toplulukların birer aynası sayılır. Eserleri belge niteliğinde olup, etnografik unsurlar açısından çok zengindir. Anadolu'da yaşayan Yörük ve Avşarların yaşantısına ışık tutmaktadır. Bu bakımdan eserleri geçmişten bugüne; 1940-1950 li yıllardan 2000'li yıllara Anadolu insanının özellikle yörüklerin yaşamı hakkında belge niteliği taşımaktadır.

Zaim, yöresel motiflerden esinlenenrek; Türk minyatür resminin geometrik kompozisyon ve şematik figür esprisinden hareket etmiş, bu geleneksel biçimi çağdaş bir üslupta resmedebilmesinde gösterdiği ustalık ve özgünlükle, kendisinden önceki ve sonraki sanatçılardan ayrılan bir kişiliğe sahip olmuştur. Taklitten kaçınan özgün ve samimiyetle kalıcı eserler üretmiştir.

Sonuç olarak; Turgut Zaim, *Anadolu Yörükleri* nin günlük yaşamlarını belgeci bir gerçeklikle, samimi bir içtenlik ve masalsı bir duyarlılıkla sıcak bir dil ile betimsel bir üslupla tuvallerine yansıtmıştır. Resimlerindeki süreklilik ve tutarlılıkla Anadolu köylü ve Yörüklerinin göçer yaşamından kesitleri adeta bir tiyatro sahnesinden donmuş bir kare gibi, resminde büyük bir başarı ile uygulamıştır. Zaim'in resimlerinde; Anadolu bozkırının türküsünü, *Avşar* kilimlerinin olgun rengini, keçilerin süt kokusunu ve dağlarda gezinen sürülerin çingirak seslerini duyumsamak, hissetmek mümkündür diyebiliriz.

KAYNAKLAR

Akın, Emel, (2015), “1950 Sonrası Türk Resminde Figüratif Soyutlama”, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne

Arda, Zuhar, (2014), “Türk Mitolojisinde Dağlar ve Çağdaş Türk Resmine Yansımaları”, Akdeniz Sanat Dergisi, Cilt 7, Sayı 13

Azman, Ayşe ve Yetim, Nalan, (2013), “Eleştiri Metinleri Üzerinden Toplumsal Kimlik Okumaları”, Sosyoloji Araştırmaları Dergisi, Cilt 16, Sayı 2, Güz 2013

Başbuğ, Turan, (2012), “Çağdaş Türk Resim Sanatında At Tasvirleri”, İdil Sanat Dergisi, Cilt 1, Sayı 5

Başkan, Seyfi, (2007), “Türk Resmine Yansıyan Tarih, Ya da Tarihselcilik Arayışları”, SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, Mayıs

2007, Sayı 15

Başkan, Seyfi. (2014), 'Türk Resminde Modernite İle İlk Temas : 1940-1960', İdil Sanat Dergisi, Cilt 3, Sayı 14 Sayı 10

Batur, Meral, (2016), "Türk Resminde Günlük Yaşam Konulu Resimlerde Sembol", Mehmet Akif Ersoy Üniveritesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 8, Sayı 14

Bayramoğlu, Meher, (2001), "20. Yüzyıl Türk Resim Sanatında Geleneksel Türk Sanat Örneklerinin Etkisi", Karadeniz Teknik Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Kalemşi, Cilt 1, Sayı 2

Bek, Güler, (2008), "Çağdaş Türk Sanatında "Ulusallık/Evrensellik" Sorunsalı ve Bazı Temel Yaklaşımlar", SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı 17

Berk, Nurullah ve Özsezgin, Kaya (1983), "Cumhuriyet Dönemi Türk Resmi", Kültür Yayınları, Ankara

Beyoğlu, Aylin, (2007), "Cumhuriyet Sonrası Türk Resminde Mekan Olgusu", Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne

Çakır İlhan, Ayşe, (1999), "Türk Resim Sanatında Çocuk", Ankara Üniversitesi

Çeken, Birsen, (2004), "Resim Sanatında Halkbilimsel Öğelerden Yararlanma", Gazi Üniversitesi, Milli Folklor, Sayı 64

Elmas, Hüseyin, (1998), "Çağdaş Türk Resminde Minyatür Etkileri", Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim Eğitimi Anabilim Dalı

Genç, Mehmet Ali, (2012), "D Gurubu Ressamlarının Türk Resim Sanatının Gelişimine Olan Katkıları", İdil Sanat Dergisi, Cilt 1, Sayı 5

Giray, Kıymet, (2000), "Türkiye İş Bankası Resim Koleksiyonu", Kültür Yayınları, İstanbul

Giray, Kıymet, (2002), "Sakıp Sabancı Müzesi Resim Koleksiyonundan Seçmeler", Akbank, Hazine İstanbul

Girgin, Figen, (2009), "Cumhuriyet Sonrası Türk Resim Sanatı'nda Yöresel Motifler", Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne

Gümüşay, Selda, (2008), "İnsanın Yaşam Alanlarıyla Kurduğu İlişkinin Resmin Olanaklarıyla İncelenmesi", Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana

1040

titüsü, Adana

Hanay, Aylin, (2009), "1930 Sonrası Türk Resminde Köylü Teması", Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne

İncel, Latife Esra, (2004), "Cumhuriyetin İlanından Günümüze Türk Resminde Köy ve Köy Yaşantısının Resim Eğitimine Katkısı", Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya

Keskin, Candaş, (2012), "Yurdu Gezen Ressamlar", SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı 27

Kılıç, Erol, (2013), "Çağdaş Türk Resminde Geleneksel Etkileşim", Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt 6, Sayı 25

Kıyar, Neslihan, (2007), "Çağdaş Türk Sanatında Figüratif Resmin Kültürel Değişim İle İlintisi", Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya

Serdar, Buket, (2009), "Cumhuriyet Öncesi ve Sonrası Türk Resim Sanatında İnsan Figürünün Sanatsal Açısından Ele Alınış Farklılıkları", Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne

Savacı, Handan Canan, (2010), "Cumhuriyet Dönemi Ressamlarının (1923-1950) Anadolu Kültürünü Tanımaya Yönelik Çalışmaları ve Türk Resmine Etkisi", Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya

Şerbetçi, Feray, (2008), "D Gurubu Sanatçıların Türk Resim Sanatının Gelişim Sürecine Kazandırdığı Farklı Bakış Açılımları", Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne

Seyhan, Başak Lütfiye, (2016), "Biçim, İçerik, Kompozisyon Düzenindeki Benzer Temalar Açısından Azerbaycan ve Türkiye Çizim Sanatından Karşılaştırmalı Bir İnceleme: Azim Azimzade ve Turgut Zaim", Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Afro-Avrasya Özel Sayısı, Aralık 2016

Tansuğ, Sezer, (1976), "Beş Gerçekçi Türk Ressamı"

Özsezgin, Kaya, (1982), "Başlangıcından Bugüne Çağdaş Türk Resim Sanatı Tarihi", Cilt 3, Tıglat Yayınları, İstanbul

Özsezgin Kaya, (1989), "Başlangıcından Bugüne Çağdaş Türk Resim Sanatı Tarihi", Cilt 4, Tıglat Yayınları, İstanbul

Papila, Aytül, (2012), "Cumhuriyet Döneminin

www.idildergisi.com

Türk Kimliğinin, Cumhuriyet İdeolojisinin Oluştuğu (1923-1950) Yılları Arasında Üretilen Resimler Üzerinden Analizi", Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı 16

Uz, Ayfer, (2012), "Tuvale Yansıyan Anadolu Kültürü", Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi, Cilt 1, Sayı 1

Uzunoğlu, Meryem, (2013), "Kültür-Sanat İlişkisi Bağlamında Cumhuriyetin İlk Yıllarında Özgün Türk Resmî Oluşturma Çabaları", İdil Sanat Dergisi, Sayı 10

Yaman, Yasa, Zeynep (Ocak-Şubat1996). Modernizmin Siyasal/ İdeolojik

Söylemi Olarak Resimde Köylü/ Çiftçi İzleği. Türkiye'de Sanat- Plastik

Sanatlar Dergisi,(22), 29-37, İstanbul.

Resimlerin Kaynak Adresleri:

*(<http://www.tarihnotlari.com/turgut-zaim/yoruk-koyu-turgut-zaim/>)

*(<http://www.tarihnotlari.com/turgut-zaim/>)

*(<http://www.edebiyatvesanatakademisi.com/turk-ressamlar/turgut-zaim-ve-resim-sanati-2097.aspx>)

<http://www.sanatteorisi.com/10/05/2018>

*(<http://www.artnet.com/artists/turgut-zaim/past-auction-results>)